

lipiec 2019 r.

Niniejsze zestawienie nie jest wiążące dla Trybunału i nie ma charakteru wyczerpującego

Ochrona małoletnich

Artykuł 1 (obowiązek przestrzegania praw człowieka) Europejskiej Konwencji Praw Człowieka:

„Wysokie Układające się Strony zapewniają **każdemu człowiekowi, podlegającemu ich jurysdykcji**, prawa i wolności określone w (...) niniejszej Konwencji”.

Kary cielesne

Tvrrer przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

25 kwietnia 1978 r.

Na wyspie Man piętnastoletni chłopiec został poddany karze cielesnej orzeczonej przez sąd za napaść, która spowodowała uszkodzenie ciała ucznia starszej klasy w jego szkole. Chłopiec został zmuszony do opuszczenia spodni i bielizny oraz pochylenia się nad stołem. Następnie był przytrzymywany przez dwóch funkcjonariuszy policji, podczas gdy trzeci funkcjonariusz uderzył go trzykrotnie różgą.

Europejski Trybunał Praw Człowieka uznał taką karę za „zinstytucjonalizowaną przemoc” **naruszającą art. 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania i karnia) Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

A. przeciwko Zjednoczonemu Królestwu (skarga nr 25599/94)

23 września 1998 r.

Rzekomo „trudny” dziewięcioletni chłopiec został kilkakrotnie wychłostany ze znaczną siłą przez swojego ojczyma, co spowodowało powstanie siniaków i wywołało cierpienie. Jego ojczym został postawiony przed sądem za spowodowanie obrażeń ciała, ale uniewinniono go, ponieważ w owym czasie angielskie prawo dopuszczało powołanie się na kontratyp „karcenia w uzasadnionych granicach”.

Trybunał uznał, że dzieci i inne bezbronne jednostki są szczególnie uprawnione do ochrony za pomocą skutecznego środka odstraszającego przed takimi formami złego traktowania. Trybunał stwierdził **naruszenie art. 3**, ponieważ prawo angielskie nie chroniło chłopca w odpowiedni sposób.

Tlapak i Inni przeciwko Niemcom (skargi nr 11308/16 i 11344/16) oraz Wetien i Inni przeciwko Niemcom (skargi nr 68125/14 i 72204/14)

22 marca 2018 r.

Sprawy dotyczyły ograniczenia władzy rodzicielskiej oraz objęcia opieką zastępczą dzieci należących do wspólnoty religijnej Dwunastu Plemion (*Zwölf Stämme*) zamieszkującej w dwóch obiektach na obszarze Bawarii. Według doniesień prasowych z 2012 r. członkowie wspólnoty karcili swoje dzieci chłostą. Owe doniesienia potwierdził materiał filmowy z chłosty, nakręcony ukrytą kamerą w jednym z obiektów zajmowanych przez wspólnotę. Na podstawie tych relacji prasowych, a także oświadczeń byłych członków

Zestawienie – ochrona małoletnich

wspólnoty religijnej, we wrześniu 2013 r. dzieci żyjące w obu obiektach wspólnoty zostały nakazem sądu umieszczone w pieczy zastępczej. Postępowanie przed Trybunałem zostało wszczęte na wniosek czterech rodzin należących do wspólnoty religijnej Dwunastu Plemion. Skarżący zarzucali, że niemiecki sąd częściowo pozbawił ich władzy rodzicielskiej oraz rozdzielił ich rodziny.

Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego), a niemieckie sądy w rzetelnych i sprawiedliwych postępowaniach rozpatrując indywidualnie przypadek każdego dziecka – zachowały równowagę pomiędzy interesami rodziców, a dobrem dzieci. Trybunał zgodził się w szczególności ze stanowiskiem niemieckich sądów, że narażenie dzieci na regularną i systematyczną chłostę uzasadniało ograniczenie władzy rodzicielskiej oraz umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej. Podstawą rozstrzygnięć sądów było zagrożenie nieludzkim lub poniżającym traktowaniem dzieci, co jest bezwzględnie zakazane na mocy Konwencji. Ponadto Trybunał zauważył, że niemieckie sądy szczegółowo uzasadniły, dlaczego wykluczyły inne warianty zapewnienia ochrony dzieciom. W szczególności w toku postępowań rodzice stali na stanowisku, że kary cielesne są dopuszczalne, a nawet gdyby zgodzili się zaprzestać stosowania chłosty, to nie dało się zagwarantować, że inni członkowie wspólnoty również jej zaprzestaną.

Ukryte filmowanie małoletnich

Söderman przeciwko Szwecji

12 listopada 2013 r. (Wielka Izba)

Sprawa dotyczyła usiłowania potajemnego filmowania nagiej czternastolatki przez jej ojczyma, oraz złożonej przez nią skargi na szwedzki system prawny, który wówczas nie przewidywał zakazu nagrywania filmów bez zgody nagrywanego, przez co nie chronił skarżącej przed naruszeniem nietykalności osobistej.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego). W szczególności stwierdził, że szwedzkie prawo obowiązujące w owym czasie nie zapewniało skarżącej prawa do ochrony poszanowania życia prywatnego – przy pomocy środka prawnego na gruncie prawa karnego bądź cywilnego – w sposób zgodny z postanowieniami Konwencji. Czyn popełniony przez ojczyma naruszył nietykalność ofiary, a dodatkowe okoliczności obciążające wynikają z faktu, że była ona małoletnia, incydent miał miejsce w jej własnym domu, a sprawcą była osoba, której skarżąca powinna móc zaufać.

Przemoc domowa / wykorzystywanie

Z. i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu (skarga nr 29392/95)

10 maja 2001 r. (Wielka Izba)

Czworo bardzo małych dzieci zostało umieszczonych w ośrodku opiekuńczym dopiero cztery i pół roku po tym, jak opieka społeczna otrzymała zgłoszenie na temat ich rodziny. Przez ten czas dzieci były poddane długotrwałemu zaniedbaniu i wykorzystywaniu emocjonalnemu przez rodziców oraz doznały krzywd fizycznych i psychicznych. Znajdywano je na przykład zamknięte w pokojach, rozsmarowujące ekskrementy na ścianach oraz kradnące jedzenie ze śmietników.

Trybunał uznał, że funkcjonujący system nie chronił dzieci i że nie zapewnił skutecznego środka odwoławczego, co stanowiło **naruszenie art. 3** (zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania) i **art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) Konwencji.

E. i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu (skarga nr 33218/96)

26 listopada 2002 r.

Trzy siostry i ich brat byli przez wiele lat wykorzystywani fizycznie (wszyscy czworo) i seksualnie (dziewczynki) przez konkubenta ich matki, nawet po tym, jak został on skazany za napaść na dwie z dziewczynek, której dokonał po powrocie do domu, podczas zwolnienia warunkowego. Mężczyzna zmuszał dzieci między innymi do uderzania się

Zestawienie – ochrona małoletnich

nawzajem łańcuchami i batami przy nim, a czasem razem z nim. W konsekwencji dziewczynki cierpiały na poważny zespół stresu pourazowego, a chłopiec miał zaburzenia osobowości.

Trybunał uznał, że opieka społeczna nie zapewniła dzieciom ochrony, co stanowiło **naruszenie art. 3** Konwencji (zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania) oraz że nie istniał skuteczny środek odwoławczy, **sprzecznie z art. 13** Konwencji (prawo do skutecznego środka odwoławczego).

Kontrovà przeciwko Słowacji

31 maja 2007 r.

W dniu 2 listopada 2002 roku skarżąca złożyła skargę przeciwko swojemu mężowi, zarzucając mu napaść i pobicie kablem elektrycznym. Później jednak wróciła na posterunek w towarzystwie męża w celu wycofania skargi, a funkcjonariusze policji im w tym pomogli. W dniu 31 grudnia 2002 roku mąż skarżącej zabił ich córkę (ur. w 1997 r.) oraz syna (ur. w 2001 r.).

Trybunał stwierdził **naruszenie art. 2** Konwencji (prawo do życia), jako że władze nie zapewniły ochrony życia dzieci oraz **naruszenie art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) w związku z brakiem możliwości otrzymania przez ich matkę zadośćuczynienia.

Juppala przeciwko Finlandii

2 grudnia 2008 r.

Sprawa dotyczyła skazania macochy za pomówienie pasierba po tym, jak zabrała trzyletniego wnuka do lekarza, przed którym wyraziła podejrzenie, że wnuk mógł zostać pobity przez swojego ojca.

Trybunał stwierdził **naruszenie art. 10** Konwencji (wolność wyrażania opinii). Zdaniem Trybunału ludzie mają prawo do wyrażania w dobrej wierze podejrzeń dotyczących wykorzystywania dzieci, w ramach odpowiedniej procedury zawiadomienia, bez obawy o odpowiedzialność karną lub odszkodowawczą za wyrządzoną szkodę lub poniesione wydatki. Nic nie wskazywało na to, by skarżąca postąpiła lekkomyślnie: przeciwnie, nawet pracownik służby zdrowia uznał, że sprawa powinna zostać zgłoszona organom ds. opieki nad małoletnimi. Resumując, ograniczenie prawa do swobodnego wyrażania opinii w tej sferze można uznać za konieczne w demokratycznym społeczeństwie tylko w nadzwyczajnych przypadkach. W sprawie skarżącej zabrakło dostatecznych powodów do ingerowania w jej prawo do swobodnego wyrażania opinii, zatem ingerencja ta nie była podyktowana żadną „nagłą potrzebą społeczną”.

E.S. i Inni przeciwko Słowacji (skarga nr 8227/04)

15 września 2009 r.

W 2001 roku skarżąca odeszła od męża i oskarżyła go o znęcanie się nad nią i jej dziećmi (urodzonymi w 1986 r., 1988 r. i 1989 r.) oraz seksualne wykorzystywanie jednej z córek. Dwa lata później mąż skarżącej został skazany za stosowanie przemocy oraz wykorzystywanie seksualne. Wniosek skarżącej o objęcie męża nakazem opuszczenia ich domu został oddalony, ponieważ sąd uznał, że nie jest władny do ograniczenia mężowi dostępu do mienia (skarżąca mogła rozwiązać umowę najmu dopiero po rozwodzie). Skarżąca i jej dzieci zostały zatem zmuszone do wyprowadzenia się i zamieszkania z dala od swoich przyjaciół i rodziny, a dwoje z dzieci musiało ponadto zmienić szkoły.

Trybunał uznał, że Słowacja nie zapewniła skarżącej i jej dzieciom natychmiastowej ochrony przed przemocą ze strony jej męża, co stanowiło **naruszenie art. 3** (zakaz nieludzkiego i poniżającego traktowania) **oraz art. 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) Konwencji.

M. i M. przeciwko Chorwacji (skarga nr 10161/13)

3 września 2015 r.

Sprawa dotyczyła sporu o opiekę, w tym zarzutów o znęcanie się nad dzieckiem przez ojca. Skarżący, czyli matka i dziecko, zarzucali w szczególności, że chorwackie władze nie zabrały dziecka spod opieki ojca, a tym samym nie zapobiegły dalszej przemocy

Zestawienie – ochrona małoletnich

domowej.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego i poniżającego traktowania), ponieważ władze nie zbadały natychmiast zarzutów znęcania się podniesionych przez matkę dziecka, oraz że **nie doszło do naruszenia art. 3** w związku z obowiązkiem zapewnienia przez państwo ochrony dziecka przed dalszym znęcaniem. Ponadto Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) w związku z ciężącym na państwie obowiązkiem ochrony córki przed dalszym maltretowaniem, ale stwierdził **podwójne naruszenie art. 8** Konwencji: z racji przewlekłości postępowania o opiekę, zarówno w odniesieniu do matki, jak i jej córki, a także z powodu braku zaangażowania córki w proces decyzyjny dotyczący opieki. Trybunał stwierdził w szczególności znaczne opóźnienia, zarówno w przebiegu postępowania karnego przeciwko ojcu, jak i w przebiegu postępowania o opiekę nad dzieckiem – po czterech latach oba postępowania jeszcze trwały, a w toku żadnego z nich nie przeprowadzono przesłuchania dziecka. Trybunał był zdumiony, że dziecko – obecnie ponad trzynastoletnie – wciąż nie zostało wysłuchane w ramach postępowania o opiekę, a zatem nie miało szansy wypowiedzieć się przed sądem, z którym z rodziców chciałoby mieszkać. Taka przewlekłość postępowania dodatkowo pogorszyła trudne położenie zastraszonego dziecka, które przeżywa psychicznie konfliktowe relacje rodziców, co skutkuje epizodami samookaleczania.

Talpis przeciwko Włochom

2 marca 2017 r.

Sprawa dotyczyła przemocy ze strony męża skarżącej, w wyniku której jej syn został zamordowany, a ona sama padła ofiarą usiłowania zabójstwa.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 2** Konwencji (prawo do życia) z powodu zabójstwa syna skarżącej oraz usiłowania zabójstwa skarżącej. Stwierdził w szczególności, że włoskie władze, nie podejmując natychmiastowych czynności w związku ze skargą złożoną przez skarżącą, pozbawiły ową skargę jakiegokolwiek skutku, powodując tym samym sytuację bezkarności sprzyjającą kolejnym aktom przemocy, co doprowadziło do usiłowania zabójstwa skarżącej oraz śmierci jej syna. Władze nie zapewniły zatem ciężącego na nich obowiązku ochrony życia tych osób. Trybunał orzekł też, że **doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego i poniżającego traktowania) z racji niewykonania przez władze ciężącego na nich obowiązku ochrony skarżącej przed aktami przemocy domowej. Zauważył w szczególności, że skarżąca żyła wraz z dziećmi w atmosferze przemocy na tyle drastycznej, by kwalifikowała się jako maltretowanie, zaś sposób, w jaki władze prowadziły postępowanie karne, wskazywał na bierność wymiaru sprawiedliwości co jest niezgodne z art. 3. Wreszcie Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 14** Konwencji (zakaz dyskryminacji) **w związku z art. 2 i art. 3**, gdyż skarżąca padła ofiarą dyskryminacji jako kobieta z powodu bezczynności władz, które zbagatelizowały tą przemoc, dając w istocie na nią przyzwolenie.

D.M.D. przeciwko Rumunii (skarga nr 23022/13)

3 października 2017 r.

Sprawa dotyczyła postępowania wszczętego na wniosek skarżącego przeciwko ojcu o stosowanie przemocy domowej. Postępowanie to trwało ponad osiem lat i zakończyło się skazaniem ojca za znęcanie się fizyczne i psychiczne nad swoim dzieckiem. Skarżący podniósł zarzut, że owo postępowanie było nieskuteczne, a jemu nie przyznano żadnego odszkodowania. Sąd krajowy wyższej instancji w szczególności uznał, że nie ma obowiązku rozstrzygać kwestii odszkodowania, gdyż ani skarżący, ani prokurator nie złożyli takiego wniosku przed sądem niższej instancji.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania), ponieważ dochodzenie dotyczące zarzutu znęcania się trwało zbyt długo oraz było dotknięte innymi poważnymi uchybieniami. W związku z tym przypomniał, że Układające się Strony winny dążyć do ochrony godności dziecka, co w praktyce wymaga przyjęcia odpowiednich uregulowań prawnych dla ochrony dziecka przed przemocą domową. W swoim wyroku Trybunał ponadto stwierdził, że **doszło do**

Zestawienie – ochrona małoletnich

naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego), jako że sądy krajowe nie zbadały przedmiotu skargi wniesionej przez skarżącego na nieprzyznanie mu odszkodowania, choć przepisy prawa krajowego wyraźnie stanowią, że w sprawach dotyczących małoletnich sądy są obowiązane rozstrzygać w kwestii odszkodowania, nawet jeśli ofiara nie złożyła formalnego wniosku.

Kurt przeciwko Austrii

4 lipca 2019 r.¹

Sprawa dotyczyła zabójstwa syna dokonanego przez ojca, mimo uprzednich zarzutów o stosowanie przemocy domowej podnoszonych przez skarżącą wobec ojca dziecka.

Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia art. 2** Konwencji (prawo do życia), jako że władze austriackie nie dopuściły się zaniechania obowiązku ochrony życia syna skarżącej. Trybunał w szczególności zauważył, że władze krajowe mogły uznać, że w okolicznościach im wiadomych nie zachodziły przesłanki do zastosowania środków innych, niż zakaz zbliżania się wydany przeciwko ojcu (takich jak tymczasowe aresztowanie do czasu rozprawy przed sądem).

Skargi oczekujące na rozpoznanie

Association Innocence en Danger przeciwko Francji (skarga nr 15343/15) i Association Enfance et Partage przeciwko Francji (skarga nr 16806/15)

Skargi zostały zakomunikowane Rządowi Francji w dniu 27 września 2017 r.

Skargi te dotyczą śmierci ośmioletniej dziewczynki z powodu znęcania się nad nią przez rodziców.

Trybunał zawiadomił Rząd francuski o skargach i skierował pytania do stron na podstawie art. 2 (prawo do życia), art. 3 (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) i art. 13 (prawo do skutecznego środka odwoławczego) i art. 34 (sprawa do skargi indywidualnej) Konwencji.

Penati przeciwko Włochom (skarga nr 44166/15)

Skarga została zakomunikowana Rządowi włoskiemu w dniu 9 listopada 2017 r.

Sprawa dotyczy zabójstwa ośmioletniego syna skarżącej przez jego ojca podczas „nadzorowanego” spotkania w lokalu Departamentu Opieki Społecznej.

Trybunał zawiadomił Rząd włoski o skargach i skierował do stron pytania na podstawie art. 2 Konwencji (prawo do życia).

Wykluczenie z rządowego programu ochrony świadków

R.R. i Inni przeciwko Węgrom (skarga nr 19400/11)

4 grudnia 2012 r.

Sprawa dotyczyła wykluczenia rodziny (obywatela Serbii zamieszkującego na terytorium Węgier, jego konkubiny – obywatelki węgierskiej oraz trójki małoletnich dzieci) z rządowego programu ochrony świadków, ponieważ ojciec, przebywając w zakładzie karnym, utrzymywał kontakty z grupami przestępczymi. Rodzina zarzuciła w szczególności, że wykluczenie z programu ochrony świadków naraziło ich na śmiertelne niebezpieczeństwo odwetu ze strony mafii.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 2** Konwencji (prawo do życia) w odniesieniu do dzieci oraz ich matki. Uznał, że skarżący zostali wykluczeni z programu, którym byli objęci, mimo niewykazania przez węgierski Rząd, że grożące im niebezpieczeństwo przestało istnieć oraz niepodjęcia środków koniecznych do ochrony ich życia. Trybunał stwierdził, że węgierskie władze naraziły dzieci oraz ich matkę na zagrażającą ich życiu zemstę ze strony grup przestępczych. Ponadto mając na względzie art. 46 (moc obowiązująca oraz wykonanie wyroków) uznał, że należało podjąć

¹ Wyrok ten stanie się ostateczny w okolicznościach określonych w art. 44 ust. 2 (ostateczne wyroki) [Europejskiej Konwencji Praw Człowieka](#).

Zestawienie – ochrona małoletnich

odpowiednie środki służące ochronie rodziny, w tym – jeśli to konieczne – ukryć ich tożsamość.

Placówki opiekuńcze

Scozzari i Giunta przeciwko Włochom

13 lipca 2000 r. (Wielka Izba)

We wrześniu 1997 roku dwóch urodzonych w latach 1987 i 1994 synów/wnuków skarżących, zostało umieszczonych nakazem sądowym w domu dziecka „Il Forteto”, w którym – zgodnie ze stanem wiedzy sądu krajowego – dwóch kierowników i założycieli było wcześniej skazanych za wykorzystywanie seksualne trzech niepełnosprawnych osób znajdujących się pod ich opieką. Starszy chłopiec – nim trafił do domu dziecka - był wykorzystywany seksualnie przez pracownika socjalnego – pedofila.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia rodzinnego), z powodu nieprzerwanego pobytu chłopców w „Il Forteto”. W szczególności zauważył, że brak wskazania jakiegokolwiek terminu w decyzji o umieszczeniu w placówce opiekuńczej, negatywny wpływ osób odpowiedzialnych za opiekę nad dziećmi w „Il Forteto” w połączeniu z podejściem oraz sposobem postępowania służb socjalnych doprowadziły dzieci pierwszej skarżącej do nieodwracalnego oddzielenia od matki oraz długotrwałego pobytu w „Il Forteto”.

Nencheva i Inni przeciwko Bułgarii

18 czerwca 2013 r.

W okresie od grudnia 1996 r. do marca 1997 r. w domu opieki dla młodych niepełnosprawnych fizycznie i umysłowo w miejscowości Dzhurkovo piętnaścioro małoletnich i młodych dorosłych zmarło na skutek zimna, niedożywienia, braku leków oraz niezaspokojenia podstawowych potrzeb. Dyrektor placówki, stwierdziwszy problemy, kilkakrotnie – choć bezskutecznie – apelował do wszystkich instytucji publicznych bezpośrednio odpowiedzialnych za finansowanie placówki, od których należało oczekiwać podjęcia odpowiednich działań.

Trybunał stwierdził **naruszenie art. 2** Konwencji (prawo do życia), ponieważ władze nie dopełniły obowiązku ochrony życia szczególnie narażonych na zagrożenia dzieci znajdujących się pod ich pieczę w obliczu poważnego i bezpośredniego niebezpieczeństwa. Ponadto władze nie przeprowadziły skutecznego dochodzenia w sprawie zgonów, do których dochodziło w niecodziennych okolicznościach.

Złe traktowanie przez nauczycieli

V.K. przeciwko Rosji (skarga nr 68059/13)

7 marca 2017 r.

Sprawa dotyczyła złego traktowania czteroletniego chłopca przez nauczycieli w publicznym przedszkolu, co spowodowało u niego zaburzenia neurologiczne. Skarżący zarzucał w szczególności, że nauczyciele: siłą podawali mu krople do oczu z antybiotykiem mimo braku recepty od lekarza oraz zgody rodziców; zamykali go w toaletach po ciemku strasząc, że zostanie pożarty przez szczury; zmuszali do długotrwałego stania w holu w samej bieliźnie z rękami podniesionymi do góry; a raz nawet zakleili mu usta taśmą klejącą. Ponadto utrzymywał, że postępowanie wyjaśniające w przedmiocie jego skarg było nieskuteczne.

Trybunał orzekł, iż **doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania), zarówno ze względu na złe traktowanie małego chłopca przez nauczycieli, jak i nieskuteczne zbadanie związanych z tym skarg. Trybunał w szczególności zauważył, że wyjaśnienia skarżącego dotyczące nadużyć były szczegółowe, spójne oraz potwierdzone przez nauczyciela asystenta, rodziców niektórych innych uczniów placówki oraz raport zespołu biegłych. Ponadto uznał, że nadużycia były na tyle poważne, że należy je zakwalifikować jako nieludzkie i poniżające traktowanie. Trybunał miał na względzie bardzo młody wiek skarżącego w owym czasie, rodzaje kar,

jakim był poddawany przez okres co najmniej kilku tygodni, fakt, że kary te – wymierzone przez nauczycieli mających nad nim władzę oraz kontrolę – miały służyć edukowaniu przez upokorzenie i poniżenie, jak również długotrwałe skutki w postaci pourazowych zaburzeń neurologicznych. Ponadto Trybunał zauważył, że złe traktowanie miało miejsce, gdy skarżący przebywał pod wyłączną pieczęą publicznej placówki przedszkolnej, która podlegając państwowym przepisom i nadzorowi, świadczy usługi publiczne w interesie ogólnym, polegające na opiece nad małymi dziećmi oraz ich edukacji. Zatem to państwo ponosi bezpośrednią odpowiedzialność za nadużycia nauczycieli popełnione wobec skarżącego. Wreszcie trzyletnie opóźnienie we wszczęciu postępowania karnego dotyczącego zarzutów skarżącego o złe traktowanie znacznie osłabia skuteczność tego postępowania, a najpoważniejszym tego skutkiem było przedawnienie ścigania nauczycieli.

Ochrona przed atakiem pedofilów w internecie

K.U. przeciwko Finlandii (skarga nr 2872/02)

2 grudnia 2008 r.

W marcu 1999 roku na stronie internetowej serwisu randkowego umieszczono w imieniu dwunastoletniego chłopca ogłoszenie zawierające link do jego strony internetowej i stwierdzenie, że chłopiec ten poszukiwał intymnej relacji z chłopcem w jego wieku lub starszym, aby ten „pokazał mu drogę”. Chłopiec dowiedział się o ogłoszeniu dopiero kiedy otrzymał e-mail od zainteresowanego mężczyzny. Dostawca usługi odmówił podania danych osoby odpowiedzialnej twierdząc, że byłoby to naruszeniem poufności. Sądy fińskie uznały, że dostawca usług nie mógł być prawnie zobowiązany do ujawnienia tego rodzaju informacji.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego). Stwierdził, że zamieszczenie ogłoszenia było czynem zabronionym, który doprowadził do wystawienia małoletniego na cel pedofilów. Ustawodawca powinien był zapewnić regulacje prawne umożliwiające godzenie poufności usług internetowych z zapobieganiem zakłóceniom porządku i przestępczości oraz ochroną praw i wolności innych osób, w szczególności dzieci i innych osób podatnych na zagrożenia.

Trabajo Rueda przeciwko Hiszpanii

30 maja 2017 r.

Sprawa dotyczyła zajęcia komputera skarżącego, ponieważ zawierał materiały z pornografią dziecięcą. Skarżący podniósł, że zajęcie i przegląd zawartości jego komputera stanowiły ingerencję w jego prawo do poszanowania życia prywatnego i korespondencji.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego). Trybunał zauważył po pierwsze, że dostęp policji do plików na komputerze osobistym skarżącego i jego skazanie stanowiły ingerencję w jego prawo do poszanowania życia prywatnego. Ingerencja ta była przewidziana przepisami prawa krajowego. Miała ona również na celu realizację uprawnionego celu „zapobiegania przestępstwu” oraz „ochrony praw innych osób”. W związku z powyższym Trybunał podkreślił, że „wykorzystywanie seksualne jest niewątpliwie odrażającym typem naruszenia o destrukcyjnych skutkach dla ich ofiar”, a także, że „dzieci i inne osoby podatne na zagrożenia są uprawnione do otrzymania ochrony władz w formie skutecznych środków odstrasżających od tak poważnych ingerencji w podstawowe aspekty ich życia prywatnego”. Trybunał uznał jednak, że zajęcie przez policję komputera i przejrzanie plików w nim zawartych bez wcześniejszej zgody organu sądowego nie było proporcjonalne do zamierzonego celu i nie było „niezbędne w demokratycznym społeczeństwie”. Trybunał uznał, że trudno jest ocenić pilność sytuacji, która wymagała od policji zajęcia plików z komputera osobistego skarżącego i dostępu do ich treści, omijając standardowy wymóg posiadania wcześniejszej zgody organu sądowego, podczas gdy dany komputer znajdował się już w rękach policji i wcześniejsza zgoda mogła zostać uzyskana w stosunkowo krótkim czasie, bez utrudniania dochodzenia policji.

Prawo dotyczące małżeństw

Z. H. i R. H. przeciwko Szwajcarii (nr 60119/12)

8 grudnia 2015 r.

Skarżący, którzy zawarli małżeństwo wyznaniowe w Iranie w wieku czternastu i odpowiednio osiemnastu lat, wnieśli skargę na szwajcarskie władze za odmowę uznania ważności ich małżeństwa oraz odmowę rozpoznania ich wniosku o udzielenie azylu.

Trybunał stwierdził, że **nie doszło do naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego), gdyż nie można interpretować Konwencji jako nakazującej państwu uznanie małżeństwa zawartego przez czternastoletnie dziecko.

Niewolnictwo oraz praca przymusowa lub obowiązkowa²

Siliadin przeciwko Francji

26 lipca 2005 r.

Skarżąca, obywatelka Togo, która w 1994 r. przybyła do Francji w zamiarze podjęcia nauki, była zamiast tego zmuszana do pracy w charakterze pomocy domowej w prywatnym gospodarstwie domowym we Francji. Odebrano jej paszport i przez kilka lat pracowała w wymiarze piętnastu godzin dziennie bez żadnych dni wolnych ani wynagrodzenia. Skarżąca podnosi, że uczyniono z niej domową niewolnicę.

Trybunał uznał, że skarżąca nie doświadczyła niewolnictwa, ponieważ jej pracodawcy, mimo iż sprawowali nad nią kontrolę, to „w istocie nie mieli do niej prawa własności”, co sprowadzałoby ją do statusu „przedmiotu”. Stwierdził jednak, że obowiązujące wówczas prawo karne nie zapewniało jej dostatecznej ochrony i mimo szeregu zmian wprowadzonych w prawie od tamtej pory, nie miały one zastosowania do jej sytuacji. Trybunał stwierdził, że była trzymana w poddaństwie, co stanowiło **naruszenie art. 4** Konwencji (zakaz niewolnictwa, poddaństwa, pracy przymusowej lub obowiązkowej).

C.N. i V. przeciwko Francji (skarga nr 67724/09)

11 października 2012 r.

Sprawa dotyczyła zarzutów poddaństwa lub poddawania pracy przymusowej bądź obowiązkowej (nieodpłatne wykonywanie prac domowych w domu wujostwa) podniesionych przez dwie osierocone siostry z Burundi: szesnastoletnią i dziesięcioletnią.

Trybunał uznał, że w odniesieniu do pierwszej skarżącej **doszło do naruszenia art. 4** Konwencji (zakaz niewolnictwa i pracy przymusowej) w jego aspekcie materialnym, ponieważ państwo nie wdrożyło żadnych uregulowań prawnych ani administracyjnych umożliwiających skuteczną walkę z poddaństwem i pracą przymusową. Ponadto uznał, że w odniesieniu do pierwszej skarżącej **nie doszło do naruszenia art. 4** w jego aspekcie formalnym, w związku z ciężącym na państwie obowiązkiem przeprowadzenia skutecznego postępowania wyjaśniającego przypadki poddaństwa i pracy przymusowej. Wreszcie Trybunał uznał, że w odniesieniu do drugiej skarżącej **nie doszło do naruszenia art. 4**.

Trybunał stwierdził w szczególności, że pierwsza skarżąca była poddawana pracy przymusowej lub obowiązkowej, ponieważ pod groźbą odesłania do Burundi musiała wykonywać czynności, które można byłoby uznać za pracę, gdyby wykonywał je fachowiec za wynagrodzeniem; „pracę przymusową” należy odróżnić od czynności związanych ze wzajemną pomocą rodzinną lub wspólnym życiem, mając w szczególności na względzie charakter oraz intensywność danych czynności. Trybunał zauważył ponadto, że pierwsza skarżąca była trzymana w poddaństwie, ponieważ towarzyszyło jej przeświadczenie, że jej sytuacja nie ulega zmianie i raczej się nie poprawi. Wreszcie Trybunał uznał, że Francja nie wykonała swoich zobowiązań do zwalczania pracy przymusowej na podstawie art. 4 Konwencji.

---

² Zob. też zestawienie zatytułowane „[Niewolnictwo, poddaństwo i praca przymusowa](#)”.

Wykorzystywanie seksualne

X. i Y. przeciwko Holandii (skarga nr 8978/80)

26 marca 1985 r.

Niepełnosprawna umysłowo dziewczynka (druga skarżąca) przebywająca w domu opieki nad dziećmi niepełnosprawnymi umysłowo, została tam zgwałcona przez krewnego osoby odpowiedzialnej za opiekę, w dzień po swoich szesnastych urodzinach (wiek umożliwiający wyrażenie ważnej zgody na stosunek płciowy w Holandii). Była w tragicznej kondycji psychicznej spowodowanej tym zdarzeniem, lecz zważywszy na jej niski poziom rozwoju umysłowego wydawała się niezdolna do podpisania formalnego wniosku. Jej ojciec (pierwszy skarżący) podpisał wniosek w jej imieniu, ale nie wszczęto postępowania przeciwko sprawcy, ponieważ ofiara musi złożyć wniosek o ściganie osobiście. Sądy krajowe stwierdziły, że istnieje luka w prawie.

Trybunał przypomniał, że choć celem art. 8 Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) jest w istocie ochrona jednostki przed arbitralną ingerencją organów publicznych, to nie zmusza on jedynie państwa do powstrzymania się od takiej ingerencji: oprócz pierwotnego (negatywnego) zobowiązania do nieczynienia mogą istnieć także (pozytywne) zobowiązania do działania, związane ze skutecznym poszanowaniem życia prywatnego i rodzinnego. W przedmiotowej sprawie Trybunał stwierdził, że ochrona gwarantowana prawem cywilnym w przypadku krzywdy takiego rodzaju, jaką wyrządzono drugiej skarżącej, była niedostateczna. W sprawie tej na szali znalazły się podstawowe wartości oraz istotne aspekty życia prywatnego. Tu nieodzowne były skuteczne środki odstraszające, możliwe do podjęcia wyłącznie na gruncie przepisów prawa karnego. Zważywszy że holenderski kodeks karny nie zapewniał ofierze praktycznej ani skutecznej ochrony, Trybunał, biorąc pod uwagę charakter występku stwierdził, że druga skarżąca padła ofiarą **naruszenia art. 8** Konwencji.

D.P. i J.C. i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu (skarga nr 38719/97)

10 października 2002 r.

Siostra i brat byli wykorzystywani seksualnie przez ich ojczyma od kiedy ukończyli odpowiednio osiem i dziesięć lat. Jak twierdzili, poinformowali opiekę społeczną o wykorzystywaniu, ale władze lokalne nie zapewniły im ochrony. Dziewczynka podjęła także próbę samobójczą po tym, jak została zgwałcona przez ojczyma. Wystąpiło u niej zaburzenie osobowości, a chłopiec cierpiał później na epilepsję. Oboje doświadczyli długotrwałej depresji i traumy.

Trybunał stwierdził brak skutecznego środka odwoławczego oraz brak dostępu do odszkodowania, które mogłyby uzyskać dzieci w związku ich zarzutami, co było **sprzeczne z Artykułem 13** Konwencji (prawo do skutecznego środka odwoławczego).

E. i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu (skarga nr 33218/96)

26 listopada 2002 r.

Zob. wyżej w części „Przemoc domowa / wykorzystywanie”.

M.C. przeciwko Bułgarii (nr 39272/98)

4 grudnia 2003 r.

Skarżąca w wieku czternastu lat (wiek umożliwiający udzielenie ważnej zgody na stosunek płciowy w Bułgarii), została zgwałcona przez dwóch mężczyzn; krzyczała podczas gwałtu i po nim, a później matka zabrała ją do szpitala, gdzie stwierdzono rozerwanie błony dziewiczej. Ponieważ nie udało się ustalić, że się broniła lub wzywała pomocy, nie podjęto ścigania sprawców.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) i **art. 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego) Konwencji, zwracając przy tym uwagę na powszechny trend uznawania braku zgody za element konieczny dla stwierdzenia, że doszło do gwałtu i wykorzystania seksualnego. Ofiary wykorzystywania seksualnego, zwłaszcza młode dziewczyny, często nie opierają się sprawcy z przyczyn psychologicznych (biernie poddają się lub zapadają w ośpienie w reakcji na gwałt), bądź ze strachu przed dalszą przemocą. Trybunał podkreślił, że państwa są obowiązane ścigać

Zestawienie – ochrona małoletnich

sprawców każdego aktu seksualnego następującego bez zgody jednej ze stron, nawet jeśli ofiara nie opierała się fizycznie i stwierdził uchybienia zarówno w przebiegu dochodzenia, jak i w przepisach prawa bułgarskiego.

E.S. i Inni przeciwko Słowacji (skarga nr 8227/04)

15 września 2009 r.

Zob. wyżej w części „Przemoc domowa / wykorzystywanie”.

P.M. przeciwko Bułgarii (nr 49669/07)

24 stycznia 2012 r.

W sprawie tej skarżący – zgwałcony w wieku trzynastu lat – zarzucał, że zakończenie dochodzenia w sprawie zajęło władzom bułgarskim ponad piętnaście lat, a jemu nie przysługują żadne środki odwoławcze wobec zaniechania przez władze ścigania sprawców.

Trybunał uznawszy, że dochodzenie w sprawie o gwałt na skarżącym było nieskuteczne, mimo że ustalono okoliczności faktyczne sprawy oraz tożsamość sprawców, stwierdził, że doszło do **naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) w jego aspekcie formalnym.

C.A.S. i C.S. przeciwko Rumunii (skarga nr 26692/05)

20 marca 2012 r.

Skarga dotyczyła zarzutu sformułowanego przez siedmioletniego chłopca, że dochodzenie w sprawie wielokrotnych gwałtów jakich dokonał na nim mężczyzna, który dopuszczał się wtargnięcia do mieszkania rodziny, kiedy chłopiec wracał sam ze szkoły w okresie od stycznia do kwietnia 1998 roku, zajęło władzom pięć lat.

Trybunał uznawszy, że władze nie przeprowadziły skutecznego dochodzenia w przedmiocie zarzutów wykorzystywania seksualnego z użyciem przemocy wobec pierwszego skarżącego, oraz że nie zapewniły odpowiedniej ochrony życia prywatnego i rodzinnego, stwierdził **naruszenie art. 3** (zakaz niehumanitarnego i poniżającego traktowania) oraz **art. 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) Konwencji. W wydanym wyroku Trybunał stwierdził wyraźnie, że państwa były zobowiązane na mocy art. 3 i 8 Konwencji do przeprowadzenia skutecznego postępowania karnego w sprawach o przemoc wobec dzieci. Trybunał odniósł się ponadto do międzynarodowych zobowiązań, którymi związała się Rumunia w celu ochrony dzieci przed wszelkimi formami przemocy³, w tym pomocy i reintegracji społecznej ofiar oraz wyraził szczególny żal, że pierwszy skarżący nie otrzymał nigdy pomocy psychologicznej oraz że w trakcie postępowania w sprawie o gwałt i na późniejszym etapie nie wspierał go wykwalifikowany psycholog.

R.I.P. i D.L.P. przeciwko Rumunii (skarga nr 27782/10)

10 maja 2012 r.

Skarżący – brat i siostra – zarzucili brak skutecznego dochodzenia w przedmiocie oskarżenia o gwałt, wysuniętego przez ich matkę w 2004 roku przeciwko ich dziadkowi od strony ojca, kiedy dziewczynka miała siedem lat, a chłopiec trzy lata, a w szczególności zarzucili przewlekłość dochodzenia, które wciąż toczyło się w 2011 r., mimo że materiał dowodowy potwierdzał zarzuty agresji seksualnej.

Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia** pozytywnych zobowiązań pozwanego państwa na podstawie **art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) w aspekcie formalnym.

I.G. przeciwko Republice Mołdawii (skarga nr 53519/07)

15 maja 2012 r.

Skarżąca zarzuciła, że w wieku czternastu lat została zgwałcona przez znajomego (dwudziestotrzyletniego mężczyznę mieszkającego w sąsiedztwie babki skarżącej, którą ta często odwiedzała). W szczególności twierdziła, że władze nie przeprowadziły

---

³ W 1990 r. Rumunia ratyfikowała [Konwencję Narodów Zjednoczonych o prawach dziecka](http://conventions.coe.int/Treaty/EN/treaties/Html/201.htm), a w 2001 r. <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/treaties/Html/201.htm> [Konwencję Rady Europy o ochronie dzieci przed seksualnym wykorzystywaniem i niegodziwym traktowaniem w celach seksualnych](#).

Zestawienie – ochrona małoletnich

skutecznego dochodzenia w przedmiocie jej zarzutów.

Trybunał uznał, że dochodzenie w sprawie skarżącej nie spełniało wymogów związanych z zobowiązaniami państwa do skutecznego ścigania oraz karania wszelkich form gwałtu i wykorzystywania seksualnego, co oznacza **naruszenie art. 3** Konwencji (zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania).

P. i S. przeciwko Polsce (skarga nr 57375/08)

30 października 2012 r.

Skarżącymi w sprawie są córka i jej matka. W 2008 r. pierwsza skarżąca, która wówczas miała czternaście lat, zaszła w ciążę na skutek gwałtu. Skarżące zarzucały w szczególności brak kompleksowych rozwiązań prawnych gwarantujących pierwszej skarżącej terminowy i nieutrudniony dostęp do aborcji w warunkach określonych przez obowiązujące przepisy prawa, oraz uskarżały się na publiczne ujawnienie informacji o sprawie. Ponadto podnosiły, że zabranie pierwszej skarżącej spod opieki matki i umieszczenie w placówce opiekuńczo-wychowawczej, a następnie w szpitalu były bezprawne, oraz że okoliczności sprawy wskazują na nieludzkie lub poniżające traktowanie.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) w odniesieniu do obu skarżących, jeżeli chodzi o dostęp do legalnej aborcji oraz o ujawnienie danych osobowych skarżących. Ponadto uznał, że **doszło do naruszenia art. 5 ust. 1** (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) stwierdziwszy w szczególności, że głównym celem umieszczenia pierwszej skarżącej w placówce opiekuńczej było oddzielenie jej od rodziców i uniemożliwienie dokonania aborcji. Wreszcie pierwsza skarżąca była traktowana przez władze w niedopuszczalny sposób, a jej cierpienie osiągnęło próg kwalifikujący do stwierdzenia **naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania).

O’Keeffe przeciwko Irlandii

28 stycznia 2014 r. (Wielka Izba)

Sprawa dotyczyła odpowiedzialności państwa za wykorzystywanie seksualne dziewięcioletniej uczennicy przez świeckiego nauczyciela irlandzkiej szkoły krajowej w 1973 r. Skarżąca podnosiła w szczególności, że irlandzkie państwo nie zorganizowało systemu edukacji na poziomie podstawowym w sposób zapewniający ochronę przed nadużyciami, a także że nie wszczęto żadnego dochodzenia w przedmiocie jej złego traktowania, ani nie spotkało się ono odpowiednią reakcją ze strony wymiaru sprawiedliwości. Skarżąca ponadto zarzuciła, że ani państwo nie uznało swoich zaniedbań, ani ona sama nie uzyskała żadnego odszkodowania za brak odpowiedniej ochrony ze strony państwa.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 3** (zakaz nieludzkiego i poniżającego traktowania) oraz **art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) Konwencji, jeżeli chodzi o niezapewnienie przez irlandzkie państwo odpowiedniej ochrony przed wykorzystywaniem seksualnym oraz brak stwierdzenia owego zaniechania na szczeblu krajowym. Ponadto Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia art. 3** Konwencji, jeżeli chodzi o dochodzenie w przedmiocie zarzucanego wykorzystywania seksualnego w szkole skarżącej.

Trybunał stwierdził w szczególności, że na Rządzie spoczywał niezbywalny obowiązek ochrony dzieci przed złym traktowaniem, w szczególności na poziomie edukacji podstawowej. Państwo irlandzkie nie dopełniło tego obowiązku, ponieważ musiało wiedzieć o przypadkach wykorzystywania seksualnego dzieci przez dorosłych, jakie miały miejsce wcześniej, niż w latach 70. XX w., między innymi za sprawą sporej liczby wniesionych oskarżeń o popełnianie takich przestępstw, niemniej jednak nadal powierzało edukację na poziomie podstawowym ogromnej większości irlandzkich dzieci szkołom krajowym, nie wdrożywszy żadnego mechanizmu skutecznej państwowej kontroli ryzyka wystąpienia takiego wykorzystywania. Przeciwnie, potencjalnych skarżących odsyłało od organów państwa do zarządzających szkołami krajowymi (zazwyczaj byli to lokalni księża). Istotnie, system wykrywania i zgłaszania przypadków wykorzystywania, w ramach którego dopuszczono do ponad 400 przypadków wykorzystywania w szkole skarżącej przez tak długi okres, musiał być nieskuteczny.

Zestawienie – ochrona małoletnich

Manuello i Nevi przeciwko Włochom

20 stycznia 2015 r.

W czerwcu 2002 r. wszczęto postępowanie karne przeciwko synowi skarżących, po tym jak dyrektor przedszkola, do którego uczęszczała jego niemal pięcioletnia córka, zgłosiła na policję podejrzenie poddawania dziecka czynnościom seksualnym. W dniu 1 sierpnia 2002 r. matka dziecka złożyła wniosek do sądu dla nieletnich o pozbawienie jej męża władzy rodzicielskiej. Od tamtej pory skarżący nie widzieli dziewczynki. Zarzucali w szczególności przewlekłość postępowania o udzielenie zgody na spotkanie z dzieckiem oraz niewykonanie przez służby socjalne orzeczenia sądu z lutego 2006 r. zezwalającego na kontakty z wnuczką.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia** prawa skarżących do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, przewidzianego w **art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego). Trybunał w szczególności podkreślił, że zakaz spotkań dziadków z wnuczką uzasadniony tym, że dziecko kojarzy dziadków ze swoim ojcem, oraz że doznane przez nią cierpienie było skutkiem jego domniemych czynności seksualnych, to środek, do podjęcia którego władze były uprawnione w przypadkach wykorzystywania seksualnego. Niemniej jednak w sytuacjach tego rodzaju należy zachować ogromną ostrożność i pomimo tego, że środki służące ochronie dziecka mogą obejmować ograniczenie kontaktów z członkami rodziny, Trybunał uznał, że władze nie podjęły należytych starań w celu ochrony więzi rodzinnych między dziadkami i wnuczką, którzy nie widzieli się ze sobą przez około dwanaście lat.

M.G.C. przeciwko Rumunii (skarga nr 61495/11)

15 marca 2016 r.

Skarżąca, wówczas jedenastoletnia dziewczynka, utrzymywała, że w okresie od sierpnia 2008 r. do lutego 2009 r. była gwałcona w domu sąsiadów, gdzie często chodziła pobawić się z dwiema rówieśnicami. W treści skargi między innymi podnosiła, że rumuńskie prawo oraz praktyka nie zapewniały skutecznej ochrony dzieci przed gwałtem i wykorzystywaniem seksualnym. Zwłaszcza w Rumunii do znamion przestępstwa zgwałcenia należy brak zgody ze strony ofiary, czego ona jednak nie była w stanie udowodnić, z uwagi na brak śladów przemocy na swoim ciele. Ponadto władze, ignorując wyniki badania psychiatrycznego skarżącej odmówiły uwzględnienia okoliczności, że jej młody wiek oraz podatność na zagrożenia były czynnikami kształtującymi jej podejście do wykorzystywania.

W sprawie tej Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia** przez Rumunię pozytywnych zobowiązań wynikających z **art. 3** (zakaz niehumanitarnego i poniżającego traktowania) oraz **art. 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) Konwencji.

I.C. przeciwko Rumunii (skarga nr 36934/08)

24 maja 2016 r.

Sprawa dotyczyła zarzutu zgwałcenia skarżącej, kiedy miała czternaście lat oraz powiązanego z tym dochodzenia. Skarżąca zarzuciła, że skoro nie było żadnych fizycznych dowodów napaści, to system wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych w Rumunii jest bardziej skłonny uwierzyć mężczyźnie, który brał udział w gwałcie, aniżeli jej. Ponadto władze, odmówiwszy uwzględnienia jej młodego wieku oraz fizycznej/psychicznej wrażliwości, nie uważają za stosowne chronić jej jako małoletniej.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego i poniżającego traktowania), jako że dochodzenie w sprawie było wadliwe, mianowicie państwo rumuńskie nie zastosowało skutecznie systemu prawa karnego w celu penalizacji wszystkich form gwałtu i wykorzystywania seksualnego. Trybunał w szczególności stwierdził, że rumuńskie władze przywiązały nienależną wagę do kwestii braku dowodu na to, by skarżąca stawiała opór podczas zdarzenia, opierając swe wnioski wyłącznie na wyjaśnieniach podejrzanych o dokonanie gwałtu, w których stwierdzili, że dziewczyna zgodziła się odbyć stosunek płciowy, uwzględniając przy tym brak śladów przemocy na jej ciele. Ponadto ani podejście oskarżycieli, ani sędziów orzekających w sprawie nie uwzględniało kontekstu sprawy – nie mieli zatem baczenia na młody wiek ofiary, na jej lekką niepełnosprawność intelektualną, ani na okoliczność, że zarzucany gwałt z udziałem trzech mężczyzn miał miejsce w nocy, przy niskiej temperaturze – a są

Zestawienie – ochrona małoletnich

to czynniki zwiększające podatność ofiary na zagrożenie. Owszem, należało przy tym ze szczególną uwagą przeanalizować wagę zgody skarżącej na czynności seksualne, mając wzgląd na jej lekką niepełnosprawność intelektualną. Istnienie sprawnych mechanizmów wykrycia i zgłoszenia było w tym kontekście nieodzowne dla skutecznego stosowania odpowiednich przepisów karnych, oraz dla jej dostępu do odpowiednich środków odwoławczych zważywszy na charakter zarzucanego wykorzystania seksualnego skarżącej.

G.U. przeciwko Turcji (nr 16143/10)

18 października 2016 r.

Sprawa dotyczyła skargi młodej kobiety (G.U.), która zarzucała, że jako małaletnia padła ofiarą napaści seksualnej i została zgwałcona przez ojczyima (M.S.), wówczas sześćdziesięciodwuletniego mężczyznę. Skarżąca podnosiła w szczególności brak skutecznej procedury. Ponadto zarzucała, że padła ofiarą przestępstwa, którego sprawca pozostaje bezkarny oraz uskarżała się, że musiała zeznawać podczas posiedzenia jawnego, a w raporcie Instytutu Medycyny Sądowej zasugerowano, że mogła wyrazić zgodę na rzeczony czynności stanowiące przedmiot jej skargi.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 3** (zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania/brak skutecznego dochodzenia) **oraz art. 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) Konwencji. Trybunał, nie wyrażając stanowiska w przedmiocie winy ojczyima, stwierdził w szczególności, że właściwe władze nie wykorzystwały wszystkich dostępnych możliwości ustalenia okoliczności sprawy, nie uwzględniły szczególnej wrażliwości skarżącej ani szczególnych czynników psychologicznych związanych z gwałtem na małoletnim dokonanym w kręgu rodzinnym.

M.P. przeciwko Finlandii (skarga nr 36487/12)

15 grudnia 2016 r.

Sprawa dotyczyła skazania skarżącej za pomówienie z powodu ujawnienia pracownikowi opieki społecznej obaw, że jej córka mogła zostać wykorzystana seksualnie przez swojego ojca. Takie obawy skarżąca wyraziła już po raz drugi, natomiast dochodzenie policji dotyczące tych podejrzeń nie ujawniło żadnych dowodów, jakoby doszło do popełnienia przestępstwa.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 10** Konwencji (wolność wyrażania opinii). Stwierdził w szczególności, że fińskie władze nie zachowały należytej równowagi między potrzebą ochrony córki przed ryzykiem doznania potencjalnie poważnej krzywdy, a potrzebą ochrony przed niesłusznym podejrzeniem o wykorzystanie dziecka. Istotnie, postawienie zarzutów skarżącej oraz skazanie jej za pomówienie w kontekście jej działania, czyli poufnej rozmowy telefonicznej z pracownikiem opieki społecznej, stanowi naruszenie proporcjonalności.

V.C. przeciwko Włochom (skarga nr 54227/14)

1 lutego 2018 r.

Sprawa dotyczyła osoby, która jako małaletnia borykająca się z uzależnieniem od alkoholu i narkotyków, padła ofiarą gangu trudniącego się prostytutką dziecięcą oraz zbiorowego gwałtu. Uskarżała się, że włoskie władze nie podjęły wszystkich wymaganych kroków w celu jej ochrony jako małaletniej, przed gangiem zajmującym się prostytutką dziecięcą.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 3** (zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania) **oraz art. 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego) Konwencji, jako że władze włoskie nie działały z należytą starannością ani nie podjęły wszystkich racjonalnych środków we właściwym czasie, aby zapobiec wykorzystywaniu skarżącej. Zauważył w szczególności, że mimo szybkiego działania sądów karnych, sąd dla nieletnich oraz służby socjalne nie podjęły żadnych natychmiastowych środków ochrony, choć wiedziały, że skarżąca (wówczas piętnastoletnia) była narażona na zagrożenie, a postępowanie w przedmiocie jej wykorzystywania seksualnego oraz dochodzenia w sprawie o zbiorowy gwałt były w toku.

Zestawienie – ochrona małoletnich

A. i B. przeciwko Chorwacji (skarga nr 7144/15)

24 czerwca 2019 r.

Pierwsza skarżąca (matka), która wniosła skargę w imieniu drugiej skarżącej (córki) podnosiła, że władze krajowe niewłaściwie zareagowały na zarzuty, jakoby ojciec wykorzystywał seksualnie dziecko i nie podjęły w związku z tymi zarzutami żadnych działań.

W tej sprawie, ze względu na związek między pierwszą skarżącą a domniemanym sprawcą oraz potencjalny konflikt interesów między tymi dwoma skarżącymi, Trybunał zwrócił się do Chorwackiej Izby Adwokackiej o wyznaczenie prawnika do złożenia oświadczeń w imieniu dziecka. Stwierdził ponadto, że pierwsza skarżąca nie mogła twierdzić, że jest ofiarą naruszenia Konwencji. Wreszcie Trybunał orzekł, że nie doszło do naruszenia aspektów proceduralnych art. 3 (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji i nie doszło do naruszenia art. 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego) Konwencji, uznając, że władze chorwackie wypełniły swoje obowiązki w zakresie dochodzenia. Trybunał zauważył w szczególności, że władze podjęły właściwe kroki w celu zbadania sprzecznych relacji dotyczących sytuacji, w której matka zarzuciła seksualne wykorzystywanie dziecka przez ojca.

Skargi oczekujące na rozpoznanie

X. i Inni przeciwko Bułgarii (skarga nr 22457/16)

17 stycznia 2019 r. (wyrok Wielkiej Izby) – sprawa przekazana Wielkiej Izbie w czerwcu 2019 r.

Sprawa dotyczyła zarzutów wykorzystywania seksualnego dokonanego wobec trójki dzieci w sierocińcu na terytorium Bułgarii, zanim zostały one adoptowane przez włoską parę w czerwcu 2012 r. Skarżący podnieśli również, że bułgarskie władze nie dopełniły ciążącego na nich obowiązku zapewnienia im ochrony przed takim traktowaniem oraz przeprowadzenia skutecznego dochodzenia w sprawie.

W [wyroku](#) Izby z dnia 17 stycznia 2019 r. Trybunał uznał, że nie doszło do naruszenia art. 3 Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) ani do naruszenia art. 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego) Konwencji. Izba ustaliła w szczególności, że bułgarskie władze podjęły natychmiastowe i staranne działania niezwłocznie po tym, jak dowiedziały się z prasy o zarzucanych czynach, mimo że nigdy nie wpłynął formalny wniosek ze strony skarżących. Ponadto zauważyła, że nie wykluczono udziału rodziców skarżących w postępowaniu. Stwierdziła zatem, że nie doszło do żadnych karygodnych uchybień, a po stronie właściwych organów nie było braku woli wyjaśnienia zdarzeń, ustalenia tożsamości ani ścigania osób odpowiedzialnych. Izba ponadto orzekła na podstawie materiału dowodowego przed nią zgromadzonego, że nie stwierdziła, jakoby władze bułgarskie nie dopełniły obowiązku podjęcia działań zapobiegawczych w celu ochrony skarżących przed niebezpieczeństwem złego traktowania, o którym wiedziały lub powinny były wiedzieć. W związku z powyższym Izba zauważyła też, że przyjęto liczne środki o charakterze generalnym mające zagwarantować bezpieczeństwo dzieci w sierocińcach.

W dniu 24 czerwca 2019 r. Panel Wielkiej Izby [przyjął](#) wniosek skarżących o skierowanie sprawy do Wielkiej Izby.

J.C. i Inni przeciwko Belgii (skarga nr 11625/17)

Skarga została zakomunikowana Rządowi belgijskiemu w dniu 12 lutego 2018 r.

Sprawa dotyczy powództwa cywilnego wniesionego przez dwadzieścioro czworo skarżących w związku z ich wykorzystywaniem seksualnym w Kościele Katolickim w Belgii. Skarżący zarzucają naruszenie ich prawa dostępu do sądu, ponieważ wniesienie skarg cywilnych przeciwko Stolicy Apostolskiej uniemożliwia instytucja „immunitetu państwa”.

Trybunał zakomunikował skargę Rządowi belgijskiemu i skierował do stron pytania na podstawie art. 6 ust. 1 Konwencji (prawo do rzetelnego procesu).

K.M. przeciwko „Byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii”(skarga nr 59144/16)

Skarga została zakomunikowana Rządowi Byłej Jugosłowiańskiej Republiki Macedonii w dniu 4 września 2018 r.

Skarżąca, która w chwili zdarzenia miała 14 lat, zgłosiła na policję niewłaściwe zachowanie oraz używanie niestosownych słów przez mężczyznę, który przyszedł do jej domu, by dokonać drobnych napraw. Prokurator ustalił, że mężczyzna dotykał piersi skarżącej i gładził jej nogę. Uznał jednak, że z uwagi na brak użycia siły, bądź groźby, czynów tych nie można zakwalifikować jako gwałtu czy innego przestępstwa, a raczej jako znieważenie. Skarżąca w szczególności twierdzi, że jej prawo do ochrony przed molestowaniem seksualnym nie podlegało ochronie w ramach postępowania cywilnego, w związku z czym została pozbawiona ochrony prawnej.

Trybunał zakomunikował skargę Rządowi „Byłej Jugosłowiańskiej Republiki Macedonii” i skierował do stron pytania na podstawie art. 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego) Konwencji

Małoletni cudzoziemcy bez opieki**Khan przeciwko Francji**

28 lutego 2019 r.

Sprawa dotyczyła niezapewnienia przez francuskie władze pieczy nad małoletnim cudzoziemcem pozostającym bez opieki, zarówno przed likwidacją, jak i po likwidacji prowizorycznego obozowiska w południowej części „lande de Calais” („obozowiska Calais”). Przez wiele lat przebywało tam mnóstwo osób liczących na uzyskanie azylu w Wielkiej Brytanii, mieszkając w namiotach lub pod wiatami, w ciasnocie i bez dostępu do podstawowych urządzeń sanitarnych. Skarżący zarzucał władzom w szczególności niedopełnienie obowiązku ochrony małoletnich cudzoziemców oraz niewykonanie nakazu tymczasowego umieszczenia go w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego i poniżającego traktowania), a z racji niewykonania przez władze francuskie ciężącego na nich obowiązku podjęcia wymaganych czynności skarżący znalazł się w sytuacji równoznacznej z poniżającym traktowaniem. Trybunał nie był zwłaszcza przekonany, że władze zrobiły wszystko, czego można od nich racjonalnie oczekiwać w celu wypełnienia spoczywającego na pozwanym państwie obowiązku zapewnienia ochrony oraz pieczy nad pozbawionym opieki małoletnim cudzoziemcem nielegalnie przebywającym na francuskim terytorium, czyli osobie należącej do kategorii osób najbardziej podatnych na zagrożenia w społeczeństwie. W związku z tym skarżący mieszkał przez kilka miesięcy w obozowisku „lande de Calais”, w otoczeniu zupełnie nieodpowiednim dla dziecka, w sytuacji zagrożenia, co zważywszy na jego młody wiek było niedopuszczalne. Trybunał uznał zatem, że skrajnie ciężkie warunki panujące w prowizorycznych obozach oraz niewykonanie sądowego nakazu służącego zapewnieniu skarżącemu ochrony oznaczają naruszenie obowiązków ciężących na pozwanym państwie.

Przemoc w szkołach**Kavak przeciwko Turcji**

10 lipca 2012 r.

Sprawa dotyczyła zabójstwa piętnastoletniego syna i brata skarżących, który został ugodzony nożem przez innego ucznia przed szkołą. Skarżący zarzucali w szczególności, że chłopiec poniósł śmierć wskutek zaniedbań administracji szkoły, a ponadto uskarżali się na przewlekłość administracyjnego postępowania odszkodowawczego.

W sprawie tej Trybunał powtórzył swoje stanowisko, że władze szkolne miały do odegrania istotną rolę w kwestii ochrony zdrowia i dobra uczniów – zważywszy na ich szczególną podatność na zagrożenia związaną z młodym wiekiem – oraz ciążył na nich podstawowy obowiązek ochrony uczniów przed wszelkimi formami przemocy, jakiej mogą doświadczać przebywając pod nadzorem szkoły. Mimo że od nauczycieli nie można

Zestawienie – ochrona małoletnich

oczekiwać nieustannego pilnowania każdego ucznia, niezbędny jest wzmożony nadzór osób wchodzących do szkoły i wychodzących z niej. W przedmiotowej sprawie Trybunał zauważył w szczególności, że administracja szkoły bezskutecznie zgłaszała właściwym organom problemy z bezpieczeństwem, a nawet dzwoniła po pomoc policji. Trybunał stwierdził, że **doszło do naruszenia art. 2** Konwencji (prawo do życia), jako że w zaistniałych okolicznościach władze tureckie nie dopełniły ciążącego na nich obowiązku zapewnienia nadzoru nad obiektami szkolnymi. Trybunał uznał też, że **doszło do naruszenia art. 6 ust. 1** (prawo do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie) Konwencji z racji przewlekłości postępowania odszkodowawczego, które trwało pięć lat i trzy miesiące.

Rekomendowane lektury

Zobacz w szczególności:

- [Podręcznik prawa europejskiego dotyczącego praw dziecka](#), Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej i Rada Europy, czerwiec 2015
  - Strona internetowa programu Rady Europy poświęconego propagowaniu praw dzieci oraz ochronie dzieci przed przemocą: [„Budowanie Europy dla dzieci i z dziećmi”](#)
-